

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра лісівництва

ЗАТВЕРДЖЕНО
навчально-методичною комісією
ННІ лісового і садово-паркового господарства
«11» червня 2025 року (протокол №7)

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕКРЕАЦІЙНЕ ЛІСІВНИЦТВО**

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність 206 ««Садово-паркове господарство»
Освітня програма «Садово-паркове господарство»
ННІ лісового і садово-паркового господарства
Розробник: канд. с.-г. наук, доц. Лакида М. О.

Київ-2025

Опис навчальної дисципліни «Рекреаційне лісівництво»

Навчальна дисципліна спрямована на розгляд питань про природу лісу, його біологію, морфологію, типологію, географію та екологію. Розкриваються закони життя лісу, його формування, вплив на довкілля. Висвітлюються системи рубок стиглого лісу, методи і способи сприяння природному поновленню лісів, рубки формування та оздоровлення лісу, шляхи підвищення стійкості лісів до рекреаційного навантаження, формування типів лісових ландшафтів та оздоровчих, санітарно-гігієнічних функцій лісу.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	206 «Садово-паркове господарство»	
Освітня програма	Садово-паркове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	—	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	2025–2026	2025–2026
Семестр	7	7
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.	6 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	75 год.	108 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3 год.	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета. Метою навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із біологією та екологією лісу, застосуванням диференційованого ведення господарства у лісах різних категорій, призначенням різних способів та видів рубок лісу з метою формування здорових, господарсько-цінних, естетично привабливих та комфортних для відпочинку лісових насаджень за умови збереження їхньої стійкості до рекреаційного впливу.

Завдання. Завданнями дисципліни є висвітлення питань, які стосуються теоретичних основ морфології лісу, диференціації та природного зрідження, впливу кліматичних факторів на ріст і розвиток лісових насаджень, типологію лісу, природне відновлення лісостанів, різних систем і способів рубок головного користування та їх технологічних особливостей, способів сприяння природному поновленню лісів, біологічних основ і технологій рубок догляду за лісом, рубок формування й оздоровлення лісів, підвищення продуктивності та якості лісів лісівницькими способами, ведення господарства у приміських лісах рекреаційного призначення.

Набуття компетентностей:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, фітодизайні та флористиці, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садовопаркового будівництва та екології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальна компетентність (ЗК): Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 7);

спеціальні (фахові) компетентності (СК): Здатність формувати й підтримувати в належному стані газонний покрив об'єктів садово-паркового господарства (СК 4); здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства (СК 7); Здатність здійснювати фітооптимізацію антропогенно змінених ландшафтів, різного функціонального призначення з врахуванням особливостей умов урболандшафтів (СК 15).

Програмні результати навчання (ПРН):

володіти на операційному рівні методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування декоративних рослин та рослинних садово-паркових угруповань, підтримання їх декоративності, стійкості й стабільності в умовах комплексної зеленої зони міста (ПРН 5); володіти навичками працювати самостійно та як лідер, отримувати результат за обмеженого часу з наголосом на професійну сумлінність під час вирощування декоративних рослин у відкритому і закритому ґрунті, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства (ПРН 7); демонструвати

знання щодо сучасних та інноваційних методів проектування об'єктів різного функціонального призначення, будівництва, експлуатації та підвищення їх біологічної стійкості, екологічних принципів використання природних ресурсів в умовах урбанізованого середовища (ПРН 18).

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Лісознавство													
Тема 1. Вступ до рекреаційного лісівництва	1	4,5	1	0,5			3	5,4	0,2	0,2			5
Тема 2. Диференціація та природне зрідження дерев у лісі	1	3,5	1	0,5			2	4,4	0,2	0,2			4
Тема 3. Екологічні фактори в житті лісу	2	4,5	1	0,5			3	5,4	0,2	0,2			5
Тема 4. Значення тепла в житті лісу	2	3,5	1	0,5			2	5,4	0,2	0,2			5
Тема 5. Значення вологи в житті лісу	3	3,5	1	0,5			2	5,4	0,2	0,2			5
Тема 6. Значення світла в житті лісу	3	3,5	1	0,5			2	5,4	0,2	0,2			5
Тема 7. Атмосферне повітря і ліс	4	3,5	1	0,5			2	5,4	0,2	0,2			5
Тема 8. Лісові ґрунти	4	4,5	1	0,5			3	5,4	0,2	0,2			5
Тема 9. Типологія лісів	5	4,5	1	0,5			3	5,4	0,2	0,2			5
Тема 10. Поновлення лісу	5	4,5	1	0,5			3	4,4	0,2	0,2			4
Разом за змістовим модулем 1	40		10	5			25	52	2	2			48

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 2. Лісова рекреація. Рубки головного користування													
Тема 11. Лісова рекреація	6	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 12. Значення рекреаційних лісів	7	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 13. Властивості рекреаційних лісів	8	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 14. Рубки головного користування. Несуцільні рубки головного користування	9	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 15. Суцільна система РГК. Заходи сприяння природному поновленню й очистка місць рубок	10	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Разом за змістовим модулем 2	40		10	5			25	34	2	2			30
Змістовий модуль №3. Рубки формування та оздоровлення лісів. Благоустрій лісопарків													
Тема 16. Характеристика рубок догляду за лісом	11	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 17. Ландшафтні рубки	12	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 18. Показники рекреаційного призначення	13	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 19. Благоустрій рекреаційних територій	14	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6
Тема 20. Класифікація узлісь, їх функції та способи формування	15	8	2	1			5	6,8	0,4	0,4			6

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Разом за змістовим модулем 3	40		10	5			25	34	2	2			30
Усього годин	120		30	15			75	120	6	6			108

3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Компоненти лісостану, лісівничо-таксаційні показники та природне зрідження деревостану	2
2.	Мікроклімат у лісі	2
3.	Лісова типологія	2
4.	Категорії захисності в різних природних зонах України	2
5.	Головне користування лісом	3
6.	Рубки формування і оздоровлення лісів	2
7.	Показники рекреаційного призначення	2

4. ТЕМИ САМОСТІЙНИХ РОБІТ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Лісовий фонд лісогосподарського підприємства	2
2	Абіотичні фактори місцезорозташування лісогосподарського підприємства	2
3	Типи лісу лісового фонду лісогосподарського підприємства	4
4	Природне поновлення у лісогосподарському підприємстві	2
5	Системи рубок головного користування (добровільно-вибіркові рубки)	4
6	Системи рубок головного користування (поступові рубки)	4
7	Системи рубок головного користування (суцільні рубки)	2
8	Системи рубок головного користування у гірських лісах Карпат	2
9	Технології рубок догляду в рівнинних умовах	2
10	Технології рубок догляду в гірських лісах	2
11	Прийоми формування лісопаркових ландшафтів	2
12	Прийоми формування узлісь	2

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- захист практичних робіт.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань).

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- захист практичних робіт.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Лісознавство (ПРН 5, 7,18)		
Лабораторна/практична робота 1. Компоненти лісостану, лісівничо-таксаційні показники та природне зрідження деревостану	Знати компоненти лісового насадження. Уміти визначати лісівничо-таксаційні показники деревостану, як основного компоненту лісового насадження та виявляти динаміку зменшення кількості дерев на одиницю площі з віком.	10
Лабораторна/практична робота 2. Мікроклімат у лісі	Знати як оцінити придатність кліматичних умов для лісовирощування. Уміти визначати тепловий ресурс території, характер проникнення опадів під намет різних за складом і формою деревостанів, світлолюбність та тіневитривалість деревних видів.	10
Лабораторна/практична робота 3. Лісова типологія	Знати лісівничо-екологічні та фітоценотичні напрями лісової типології. Уміти визначати та розрізняти між собою різні типи лісорослинних умов за їх основними критеріями, а саме за допомогою керівних та допоміжних ознак.	10

	Розуміти типів лісорослинних умов та їх розміщення в едафічній сітці.	
Самостійна робота 1. Визначення компонентів та лісівничо-таксаційних показників у деревостанах лісопаркового підприємства	Уміти визначати компоненти лісового насадження та лісівничо-таксаційні показники деревостану використовуючи власні дані переліку дерев на пробній площі.	5
Модульна контрольна робота 1.		65
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Лісова рекреація. Рубки головного користування (ПРН 5, 7,18)		
Лабораторна/практична робота 4. Категорії захисності в різних природних зонах України	Знати та визначати природні зони України. Уміти встановлювати категорії захисності лісів. Розуміти ознаки і нормативи виділення особливо захисних лісових ділянок.	10
Лабораторна/практична робота 5. Головне користування лісом	Уміти використовувати Правила рубок головного користування. Навчитися призначати системи та способи рубок головного користування (РГК). Встановлювати відповідні організаційно-технічні показники.	10
Самостійна робота 2. Системи рубок головного користування	Уміти використовувати Правила рубок головного користування. Навчитися призначати системи та способи рубок головного користування (РГК). Встановлювати відповідні організаційно-технічні показники.	5
Модульна контрольна робота 2.		65
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. Рубки формування і оздоровлення лісів. Благоустрій лісопарків (ПРН 5, 7,18)		
Лабораторна/практична робота 6. Рубки формування і оздоровлення лісів	Уміти призначати види рубок догляду, встановлювати відповідні їм організаційно-технічні показники.	10
Лабораторна/практична робота 7. Показники рекреаційного призначення	Уміти визначити тип лісопаркового ландшафту використовуючи класифікацію типів ландшафтів, ступінь стійкості деревостану до рекреаційних навантажень. Володіти класами естетичної оцінки, пішохідної доступності. Розуміти алгоритм встановлення загального балу рекреаційної оцінки лісопаркових ландшафтів	10
Самостійна робота 3. Порядок призначення і проведення рубок формування та оздоровлення лісів	Уміти використовувати Правила поліпшення якісного складу лісів, призначати рубки догляду, а також встановлювати відповідні організаційно-технічні показники цих рубок.	5

Модульна контрольна робота 3.		75
Всього за модулем 3		100
Навчальна робота	$(M1 + M2 + M3)/3 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний), за відсутності таких причин перескладання модулю (наприклад на вищу оцінку) відбувається тільки шляхом усного опитування студента.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час здачі тестів модулів та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) та наявності індивідуального графіку навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із дирекцією інституту)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view?id=2542>);
 - конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
 - підручники, навчальні посібники, практикуми;
 - методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
 - програма навчальної (виробничої) практики навчальної дисципліни (якщо вона передбачена навчальним планом).
- підручники, навчальні посібники, практикуми

1. Свириденко В.Є., Киричок Л.С., Бабіч О.Г. Практикум з лісівництва: навчальний посібник. Київ : Арістей, 2011. 468 с.

2. Яворовський П. П., Сендонін С. Є., Токарева О. В. Рекреаційне лісівництво: підручник. Київ : Наукова столиця, 2019. 299 с.

3. Токарева О. В., Пузріна Н. В., Сошенський О.М., Грушанський О.А., Брайко В. Б., Виговський А. Ю., Бойко Г. О. Рекреаційне лісівництво : навчальний посібник. Київ : ФОП Ямчинський, 2021. 464 с. Лісівництво : підручник / П. П. Яворовський [та ін.]. Київ : Видавничий центр НУБіП України, 2021. 654 с.

- **методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти**

1. Яворовський П.П., Токарева О.В. Рекреаційне лісівництво : методичні вказівки та завдання до практичних занять для студентів спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» освітнього ступеня «Бакалавр». Київ : ЦП «Компринт», 2020. 82 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Українська енциклопедія лісівництва / відпов. ред. С. А. Генсирук. Львів : НАН України, 1999. Т 1. 463 с.

2. Бондаренко В. Д., Фурдичко О. В. Ліс і рекреація. Львів : Світ, 1994. 232 с. 3. Ведение хозяйства в рекреационных лесах. Практические рекомендации. Львов : ЛЛТИ, 1986. 38 с.

3. Генсірук С.А. Ліси України. Львів : НВФ «Українські технології», 2002. 496 с.

4. Каганяк Ю. Й., Строчинський А. А., Горошко М. П. Парколісовпорядкування: навч. посіб. Львів : Тріада плюс, 2009. 360 с.